

Ключевые слова: получение, неправомерная выгода, должностное лицо, оперативно-розыскная характеристика, органы местного самоуправления.

BOLVINOV S. P. OPERATIVE AND SEARCH CHARACTERISTICS OF OBTAINING ILLEGAL BENEFITS BY OFFICIALS WITHIN LOCAL SELF-GOVERNMENT

Based on the analysis of theoretical and empirical material the author has studied the content and components of operative and search characteristics of obtaining illegal benefits by officials within local self-government. Operative and search characteristics of the object, objective side and ways of obtaining illegal benefits by officials within local self-government, and those who prepare and commit criminal offences in this area have been provided.

It is grounded that, first, provided operative and search characteristics of obtaining illegal benefits by officials within local self-government should be a basic set of knowledge about the feature and specific characteristics of this crime, which must have every officer of the criminal police operative unit serving agencies of local self-governments. Second, the studied by the author operative and search characteristics of obtaining illegal benefits by officials within local self-government will facilitate the work of the officers of the criminal police operative units while counteracting this type of illegal acts of the corruption character.

It is noted that there was not any studies of operative and search characteristics of obtaining illegal benefits by officials within local self-government till now. In this regard there is a further need of a thorough study of the relevant scientific recommendations on the theoretical and practical level to develop and implement in practice.

Keywords: obtaining, illegal benefit, official, operative and search characteristics, local self-governments.

УДК 343.985/37

М. О. БРИЛЬОВ,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РОЗКРАДАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ПІД ЧАС БУДІВНИЦТВА, РЕМОНТУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ

Досліджено основні елементи оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг. У результаті аналізу теорії оперативно-розшукової діяльності виділено такі складові оперативно-розшукової характеристики зазначених злочинів: кримінально-правова (предмет злочинного посягання, об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона); кримінологічна (стан, динаміка, форми прояву злочину, особа злочинця, причини та умови, які сприяють скоєнню злочину); криміналістична (типові та оригінальні способи скоєння та маскуваня злочину, сліди скоєння злочину).

Ключові слова: оперативно-розшукова характеристика, бюджетні кошти, ремонт, будівництво, експлуатація, автомобільні дороги, злочин.

Brilev, M.O. (2015), "Operative and search characteristics of crimes related to embezzlement of budget funds during construction, repair and exploitation of roads" ["Operatyvno-rozshukova kharakterystyka zlochuniv, poviazanykh iz rozkradanniam biudzhetykh koshtiv pid chas budivnytstva, remontu ta ekspluatatsii dorih"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 71–77.

Постановка проблеми. Протидія злочинам, пов'язаним з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, являє собою досить складне завдання, що стоїть перед правоохоронними органами. Значна кількість наукових дисциплін покликані та дійсно полегшують його вирішення. До таких дисциплін належить і оперативно-розшукова діяльність, яка вивчає та розробляє

засоби, прийоми і методи, спрямовані на підвищення ефективності діяльності правоохоронної системи в цьому напрямку.

Серед положень оперативно-розшукової діяльності є поняття «оперативно-розшукова характеристика злочинів». Ця категорія з моменту її появи має дискусійний характер та викликає неоднозначне ставлення до неї науковців.

Стан дослідження. Загальні теоретичні аспекти оперативно-розшукової характеристики злочинів розглядалися у працях багатьох учених, серед яких К. В. Антонов, А. В. Баб'як, В. І. Василичук, В. Б. Вишня, Д. В. Гребельський, В. Я. Горбачевський, О. М. Джужа, Е. О. Дідоренко, В. П. Захаров, О. В. Кириченко, Д. Й. Никифорчук, В. А. Некрасов, В. Д. Пчолкін, В. М. Рудик, М. Б. Саакян, М. Л. Шелухін, В. В. Шендрик та ін. Однак аналіз наукових досліджень показав, що жоден з них не вивчав окремо питання оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг.

Метою цієї статті є визначення змісту оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг.

Виклад основного матеріалу. З метою вдосконалення діяльності оперативних підрозділів з протидії злочинам, пов'язаним з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, важливо враховувати структуру, характеристику та класифікацію цих злочинів. Теорія оперативно-розшукової діяльності вивчає ті аспекти злочинності, інформація про які необхідна для науково обґрунтованих та ефективних заходів організації й тактики застосування оперативно-розшукових сил, засобів та заходів у протидії злочинності. Тому оперативно-розшукова характеристика повинна органічно поєднувати в собі результати аналізу злочинів з точки зору інших юридичних наук [1, с. 138].

В цілому ми поділяємо погляди науковців, які з позиції системного підходу розглядають оперативно-розшукову характеристику як сукупність кримінально-правових, криміналістичних та кримінологічних ознак злочинів. Щодо структурних елементів ми підтримуємо думку К. В. Антонова стосовно таких складових оперативно-розшукової характеристики: кримінально-правова (предмет злочинного посягання, об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона); кримінологічна (стан, динаміка, особа злочинця, причини та умови, які сприяють вчиненню злочину); криміналістична (типові й оригінальні способи вчинення та маскування злочину, сліди вчинення злочину) [2, с. 5]. Зазначені складові, на нашу думку, надають змогу повною мірою охарактеризувати злочини, пов'язані з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, а знання цих

елементів сприятиме ефективній оперативно-розшуковій протидії злочинам у цій сфері.

Як показали результати дослідження, злочини, пов'язані з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, вчиняються, як правило, в сукупності декількох складів. Така тенденція здебільшого притаманна злочинам, що вчиняються в бюджетній сфері.

Для опрацювання оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, необхідно проаналізувати та класифікувати їх, а також виділити ті, що найчастіше вчиняються.

Вивчення матеріалів кримінальних проваджень і статистичної звітності ОВС дозволяє стверджувати, що до злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, можуть належати такі:

1) привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 Кримінального кодексу України);

2) злочини у сфері господарської діяльності: фіктивне підприємництво (ст. 205); нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210);

3) злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян: підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів (ст. 358);

4) злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: зловживання владою або службовим становищем (ст. 364); зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1); зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2); службове підроблення (ст. 366); службова недбалість (ст. 367); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368); незаконне збагачення (ст. 368-2); підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3); підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4); пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369); зловживання впливом (ст. 369-2).

Аналіз статистичної звітності показав, що поряд з основним злочином у зазначеній сфері (ст. 191 КК України) найчастіше вчиняються також злочини, передбачені ст. 364 та 366 КК України. Слід зазначити, що названі порушення взаємопов'язані, однак можуть мати різну кримінально-правову кваліфікацію, тобто суб'єктами злочину вчиняється, як правило, комплекс злочинів. У криміналістичній літературі такий комплекс розглядається як певна технологія злочинного збагачення, в якій можна виділити основні (предикатні) й вторинні (підпорядковані) злочини [3, с. 35–38].

Кримінально-правова складова.

Предмет злочинного посягання. Оскільки злочини, які ми вивчаємо, вчиняються, як правило, у сукупності декількох складів злочинів, передбачених КК України, то і предмет злочинного посягання необхідно розглядати, виходячи з основних (предикатних) злочинів.

Враховуючи предмет нашого дослідження, основним злочином, на вчинення якого направилені злочинні наміри, є розкрадання бюджетних коштів (ст. 191 КК України). У такому випадку основним предметом посягання за злочинами, пов'язаними з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, є бюджетні кошти. У випадках, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, предмет злочинного посягання має виключно майновий характер (гроші, цінності та інші речі), право на нього (документи, які надають право отримати майно, користуватися ним або вимагати виконання зобов'язань тощо), будь-які дії майнового характеру (передача майнових вигод, відмова від них, відмова від права на майно, безоплатне надання послуг, санаторних чи туристичних путівок, проведення будівельних або ремонтних робіт тощо) [4, с. 61].

Об'єкт злочину. На нашу думку, для надання оперативного-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, основну роль повинен відігравати родовий (груповий) об'єкт злочину. Виходячи з аналізу складів злочинів у сфері державних закупівель, родовим об'єктом злочину в цій сфері, залежно від способу його вчинення, можуть бути суспільні відносини: у сфері власності; у сфері господарської діяльності; пов'язані із забезпеченням авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян; у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Об'єктивна сторона. З об'єктивної сторони злочин, передбачений ст. 191 КК України, може бути вчинений у формі: 1) привласнення чужого майна, яке було ввірене особі чи перебувало в її віданні; 2) розтрати такого майна зазначеною особою (ч. 1 ст. 191); 3) привласнення, розтрати або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 191).

Суб'єкт:

– загальний (ст. 190, 191, 205, 358, 369 КК України) – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку;

– спеціальний (ст. 191, 205, 210, 364, 365-2, 366, 367, 368, 368-2, 368-4 КК України) – службові особи – особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади, а також обіймають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням. Службовими особами також визнаються іноземці або особи без громадянства, які виконують вказані обов'язки.

Суб'єктивна сторона:

– прямий умисел (ст. 205, 366, 369 КК України);

– прямий умисел і корисливий мотив (ст. 190, 191, 364, 365-2, 368, 368-2, 368-4 КК України);

– непрямий умисел (з необережності) (ст. 367 КК України).

Кримінологічна складова.

Стан. На сьогодні сфера будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг в Україні залишається занадто криміналізованою, рівень розкрадань бюджетних коштів досягає сотні мільйонів гривень на рік. При цьому офіційна статистика правоохоронних органів не відповідає дійсності, оскільки більшість таких злочинів мають латентний характер.

Криміналізація економічних процесів, що відбуваються в зазначеному секторі економіки, набула загрозливих масштабів. Наприклад, за даними засобів масової інформації приблизно п'ята частина всіх грошей, що виділяються в Україні на будівництво доріг, осідає в приватних кишенях. Найбільш розповсюдженими явищами є хабарництво («відкати») та розкрадання коштів під час будівництва шляхом недотримання технології та відповідно завищення вартості робіт [5]. За даними статистики МВС України у 2014 році виявлено 105 злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних

коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг. При цьому в судах за цей період було розглянуто лише 11 кримінальних проваджень. Сума завданих збитків, установлених у судовому порядку, становить 643 692 грн. Дії зловмисників переважно були кваліфіковані за ст. 191, 364, 366 КК України.

Динаміка. Аналіз статистичних даних МВС України у період з 2011 по 2015 роки показав, що найбільшу кількість злочинів цього виду виявлено в Івано-Франківській та Одеській областях (по 14,5 % від загальної кількості), найменшу кількість – у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Закарпатській, Київській, Харківській та Херсонській областях (1,4 % від загальної кількості). Рівень виявлення злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, за останні два роки знизився майже вдвічі.

Особа злочинця. Злочини у зазначеній сфері вчиняються як працівниками Державного агентства автомобільних доріг України або відповідної Служби автомобільних доріг в областях, так і працівниками підприємства-підрядчика.

З боку Державного агентства автомобільних доріг України або відповідної Служби автомобільних доріг в областях це, як правило, керівники відповідних підрозділів зазначених служб, а також матеріально відповідальні особи, яким ввірено матеріальні ресурси, призначені для будівництва, ремонту або експлуатації автомобільних доріг. У випадку виконання таких робіт підрядною організацією – керівники, посадові особи, які здійснюють приймання виконаних робіт, члени комітету з конкурсних торгів. З боку органів місцевого самоврядування (щодо доріг місцевого обслуговування) – керівники, посадові особи, які здійснюють приймання виконаних робіт, члени комітету з конкурсних торгів. З боку підприємства-підрядчика – керівники зазначених підприємств, особи, які підписують акти виконаних робіт, та особи, які складають проектно-кошторисну документацію.

Наведемо зведені дані анкетного вивчення кримінальних проваджень за злочинами, пов'язаними з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг. Злочини цієї категорії вчиняються здебільшого чоловіками (87 % злочинців) віком від 31 до 56 років (77 % злочинців), що мають вищу освіту (79 % злочинців). Також ці особи володіють певними знаннями та навичками щодо способів приховування своєї злочинної діяльності.

Причини та умови, що сприяють вчиненню злочину.

Попередження економічної злочинності має бути засноване на своєчасному виявленні та нейтралізації її причин та умов, розглядатися як один із найважливіших напрямків попереджувальної роботи як державних (правоохоронних і контролюючих) органів, так і недержавних структур безпеки [6, с. 72].

Причини та умови, що сприяють вчиненню економічних злочинів, є досить численними та різноманітними, вони обумовлені відповідними змінами у соціально-економічному житті суспільства [7, с. 60].

Проведений аналіз кримінальних проваджень та вивчення наукових досліджень з проблем протидії розкраданню бюджетних коштів дозволили нам зробити висновок, що детермінантами, які сприяють вчиненню злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, є:

- високий рівень корупції серед розпорядників бюджетних коштів;
- низький рівень контролю з боку контролюючих органів;
- недосконалість технічних завдань Державного агентства автомобільних доріг України та звітів підрядників про виконання ремонтних робіт;
- відсутність повного переліку показників якості виконання ремонтних робіт відповідно до стандартів, визначених українським законодавством;
- відсутність дієвих методик контролю якості виконаних робіт, що дозволяє підряднику залишитися безкарним;
- відсутність у працівників правоохоронних органів певних специфічних знань;
- відсутність чіткого механізму взаємодії між контролюючими органами.

Отже, на вчинення злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, впливає комплекс чинників, які мають як загальні для всіх галузей економіки умови походження, так і специфічні – обумовлені специфікою діяльності бюджетної сфери, сфери будівництва та державних закупівель.

Криміналістична складова.

Типові способи вчинення злочину. Знання способу вчинення злочину дає можливість змодельовати можливу поведінку розроблюваних осіб, визначити, де та які сліди злочинної діяльності можуть бути або вже залишені, що суттєво полегшує діяльність з виявлення джерел

інформації, їх фіксації та забезпечення їх наступного використання як доказів у кримінальному судочинстві [8, с. 9].

Як показали результати дослідження, кожен конкретний спосіб вчинення злочину в бюджетній сфері, в тому числі розкрадання бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, складається з низки взаємопов'язаних, взаємообумовлених та послідовних дій, в яких присутня внутрішня логіка. Виконання одного злочинного діяння невід'ємно тягне за собою необхідність вчинення наступного, інакше ризик викриття для злочинця значно зростає [9, с. 7].

При вивченні матеріалів кримінальних проваджень нами були виявлені найбільш типові й поширені способи вчинення злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг. Розглянемо основні з них.

З боку працівників Державного агентства автомобільних доріг України, відповідної Служби автомобільних доріг в областях або посадових осіб відповідних органів місцевого самоврядування (щодо доріг місцевого обслуговування):

- розкрадання бюджетних коштів шляхом завищення вартості робіт з будівництва (ремонт, обслуговування) доріг [10, с. 337];

- здійснення державної закупівлі без проведення процедур, передбачених законодавством, якщо сума договору перевищує встановлену законодавством межу;

- незаконний поділ замовником предмета закупівлі на частини з метою уникнення процедур, передбачених законодавством;

- здійснення закупівлі непридатних до використання або експлуатації устаткування, товарно-матеріальних цінностей;

- оплата зобов'язань за укладеним за результатами конкурсних торгів договором, що перевищує граничні суми витрат;

- невиконання або неналежне виконання службовою особою своїх службових обов'язків щодо прийняття робіт та послуг за кількістю та якістю [11, с. 50];

- підписання службовою особою замовника завідомо неправдивого акта виконаних робіт;

- підписання фіктивних угод на виконання робіт щодо будівництва, ремонту або експлуатації автомобільних доріг;

- підписання фіктивних актів виконаних робіт щодо будівництва, ремонту або експлуатації автомобільних доріг.

З боку учасників торгів та постачальників:

- службове підроблення службовими особами підприємств-підрядників, подання ними

неправдивих даних щодо термінів і обсягів виконання робіт з метою одержання передоплати;

- службова недбалість службових осіб установ та підприємств-замовників при прийнятті та підписанні актів виконаних робіт із завищенням їх вартості [10, с. 337];

- підроблення документів пропозиції конкурсних торгів (надання учасником торгів недостовірної інформації щодо його відповідності встановленим кваліфікаційним критеріям проведення конкурсних торгів);

- створення суб'єкта підприємницької діяльності з метою отримання коштів за договором, не виконуючи при цьому умов цього договору;

- реалізація замовнику недоброякісної, тобто такої, що не відповідає встановленим стандартам, нормам, правилам і технічним умовам, або некомплектної продукції чи товарів [11, с. 50];

- підробка документів, що підтверджують якість виконаних робіт та використаних матеріалів;

- пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі замовника за підписання фіктивного або такого, що не відповідає дійсності, акта виконаних робіт;

- підробка актів виконаних робіт.

Типові способи маскування злочину. Як вже зазначалося, злочини, пов'язані з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, як правило, вчиняються у сукупності декількох складів. Як правило, це кілька злочинів, які, у свою чергу, поділяються на основні (спрямовані на заволодіння державними коштами) та підпорядковані – своєрідні етапи досягнення мети основного злочину (можуть використовуватися з метою приховування основного злочину). З метою приховування основного злочину підпорядковані можуть вчинятися як перед, так і після його вчинення. Як правило, ті злочини, які вчиняються після основного злочину, спрямовані саме на приховування [12, с. 50].

Зазвичай для приховування розкрадання бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг скоюються такі злочини:

- які передують основному злочину (підроблення учасником документів пропозиції конкурсних торгів; пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі замовника, представнику комітету з конкурсних торгів; створення фіктивного підприємства);

- які вчиняються після скоєння основного злочину (пропозиція або надання неправомірної

вигоди службовій особі замовника підрядчиком за невиконання або неякісне (неповне) виконання робіт; підrobка документів, що підтверджують якість виконаних робіт (використаних матеріалів); підrobка документів, що підтверджують факт виконання робіт).

Сліди вчинення злочину. Як правило, сліди злочинів економічної спрямованості мають своє відображення у різного роду документах, які створюються в процесі підприємницької діяльності. У злочинах, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг, вони можуть використовуватися як засіб вчинення злочину та зберігати на собі його сліди. Здебільшого це такі документи: договір на будівництво (ремонт, реконструкцію) автомобільної дороги; акти виконаних робіт; акти приймання виконаних робіт; локальний кошторис; довідка про вартість виконаних підрядних робіт; договір на ціну ремонту (реконструкції) автомобільної дороги; зведений кошторисний

рахунок вартості робіт (реконструкції) автомобільної дороги; платіжні доручення; дефектний акт; розрахунок загальновиборничих витрат; договір підряду; акт обстеження ремонту автомобільної дороги; акт контрольного обміру об'єкта ремонту; додаткові угоди; підсумкова відомість ресурсів тощо.

Враховуючи викладене, можна дійти **висновку**, що злочини у сфері державних закупівель мають свої особливі риси, виражені у різного роду ознаках (кримінально-правових, криміналістичних, кримінологічних), які складають оперативно-розшукову характеристику зазначених злочинів. Знання цих ознак надає оперативному працівнику можливість успішно здійснювати пошукову діяльність з виявлення таких злочинів, планувати заходи щодо документування злочинних намірів фігурантів, розробляти оперативні комбінації щодо реалізації матеріалів оперативної розробки, а також ефективно здійснювати оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Василичук В. І. Теоретичні засади оперативно-розшукової характеристики злочинів у бюджетній сфері / В. І. Василичук, В. В. Коряк, В. Р. Сливенко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 137–146.
2. Антонов К. В. Особливості оперативно-розшукової характеристики економічних злочинів / К. В. Антонов // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ. – 2003. – № 3т. – С. 3–14.
3. Волобуєв А. Ф. Економічні злочини: поняття та проблеми розробки методик розслідування / А. Ф. Волобуєв // Актуальні проблеми держави і права. – 2003. – Вип. 20. – С. 35–39.
4. Коряк В. В. Протидія хабарництву у сфері державних закупівель оперативними підрозділами МВС : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Коряк Валерій Володимирович. – Київ, 2012. – 283 с.
5. Высоцкий С. Дороги. Дорого. Откаты и хищения в дорожном строительстве растут [Електронний ресурс] / Сергей Высоцкий // Фокус. – 04.05.2011. – Режим доступу: <http://focus.ua/country/181966/>.
6. Теневая экономика и коррупция как формы проявления экономической преступности / В. Ю. Буров, Н. И. Атанов, В. Н. Андриянов, Т. М. Судакова // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. – 2014. – № 4. – С. 65–74.
7. Титаренко О. О. Криминологічна характеристика та протидія економічним злочинам у вугільній промисловості : монографія / О. О. Титаренко. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. – 2008. – 196 с.
8. Ніщета І. М. Правові та організаційно-тактичні основи діяльності оперативних підрозділів ДСБЕЗ з протидії злочинам, пов'язаним з порушенням бюджетного законодавства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 21.07.04 / Ніщета Ігор Миколайович. – Львів, 2008. – 20 с.
9. Коломієць О. О. Протидія підрозділами ДСБЕЗ МВС України розкраданню коштів, що вчинюється на об'єктах бюджетної сфери : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Коломієць Олександр Олександрович. – Київ, 2013. – 21 с.
10. Степанюк Р. Л. Формування криміналістичних методик розслідування злочинів, пов'язаних зі зловживаннями з бюджетними коштами, іншим державним і комунальним майном у галузі транспорту та зв'язку / Р. Л. Степанюк // Вісник Криминологічної асоціації України. – 2012. – № 2. – С. 334–342.
11. Дараган В. В. Протидія злочинам у сфері державних закупівель підрозділами Державної служби боротьби з економічною злочинністю : монографія / В. В. Дараган. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. – 152 с.
12. Протидія підрозділами ДСБЕЗ МВС України злочинам під час проведення державних закупівель на підприємствах залізничного транспорту : наук.-метод. рек. / [В. В. Коряк, В. Р. Сливенко, В. І. Василичук та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джузи. – Київ, 2011. – 94 с.

Надійшла до редколегії 23.11.2015

БРИЛЁВ М. А. ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ХИЩЕНИЕМ БЮДЖЕТНЫХ СРЕДСТВ ПРИ СТРОИТЕЛЬСТВЕ, РЕМОНТЕ И ЭКСПЛУАТАЦИИ АВТОМОБИЛЬНЫХ ДОРОГ

Исследованы основные элементы оперативно-розыскной характеристики преступлений, связанных с хищением бюджетных средств при строительстве, ремонте и эксплуатации автомобильных дорог. В результате анализа теории оперативно-розыскной деятельности выделены такие составляющие оперативно-розыскной характеристики указанных преступлений: уголовно-правовая (предмет преступного посягательства, объект, объективная сторона, субъект, субъективная сторона); криминологическая (состояние, динамика, формы проявления преступлений, личность преступника, причины и условия, способствующие совершению преступления); криминалистическая (типовые и оригинальные способы совершения и маскировки преступления, следы совершения преступления).

Ключевые слова: оперативно-розыскная характеристика, бюджетные средства, ремонт, строительство, эксплуатация, автомобильные дороги, преступление.

BRILEV M. O. OPERATIVE AND SEARCH CHARACTERISTICS OF CRIMES RELATED TO EMBEZZLEMENT OF BUDGET FUNDS DURING CONSTRUCTION, REPAIR AND EXPLOITATION OF ROADS

The basic elements of operative and search characteristics of crimes related to embezzlement of budget funds during construction, repair and exploitation of roads have been studied. As a result of the analysis of the theory of operative and search activities the author has distinguished the following components of operative and search characteristics of these crimes: criminal and legal (the object of a criminal assault, object, objective side, subject, subjective side); criminological (the status, dynamics, offender's personality, causes and conditions that facilitate the commission of a crime); forensic (typical and original ways of committing and masking crimes, traces of the crime).

It is concluded that knowing the elements of operative and search characteristics of the considered crimes provides an opportunity for an operative officer to successfully carry out search activities on detecting such crimes, to plan measures to document criminal intentions of defendants, to develop operative combinations to implement the materials of cultivation, as well as effectively realize operative support of criminal proceedings.

Keywords: operative and search characteristics, budget funds, repair, construction, exploitation, roads, a crime.

УДК [340.69:336.71](477)

С. В. ЄВДОКІМЕНКО,

кандидат юридичних наук,

судовий експерт з економічних досліджень,

директор ДП «Харківський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою»

СУДОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА У ПРОТИДІ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Розглянуто питання виявлення правопорушень із розкрадання грошових коштів шляхом їх повного або часткового неоприбуткування, що встановлюється за допомогою вивчення відповідних банківських документів, тобто з використанням документальних методів дослідження. Визначено способи розкрадання кредитів, які наносять найбільші збитки у банківській діяльності. Зазначено, що проведення судово-економічної експертизи правопорушень у банківській сфері в частині дослідження фактів розкрадання кредитів передбачає розгляд певних питань, що вивчаються у ході розслідування, та видів документів з інформацією про кредитні операції. Поруч із вивченням цих питань експерту необхідно також оцінити зміну фінансових результатів за період, що перевірявся.

Ключові слова: банківські операції, грошові кошти, вклади, кредити, позичальник, платежі, облікові документи.

Yevdokimenko, S.V. (2015), "Forensic and economic expertise in combating violations in the banking sector" ["Судово-економічна експертиза у протидії правопорушенням у банківській сфері"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 77–83.